

Innehåll

HEM- och KONSUMENTKUNSKAP.....	2
Läroämnets övergripande syfte åk 7-9	2
Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9	2
Centralt innehåll åk 7–9	3
Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9	4

HEM- och KONSUMENTKUNSKAP

Läroämnets övergripande syfte åk 7-9

Uppdraget i hem- och konsumentkunskap är att stöda eleven att utveckla kompetenser för att hantera vardagen i ett hem. Ämnets uppdrag är att främja praktiska färdigheter, samarbetsförmåga och kreativitet samt förmågan att göra medvetna val och kunna agera hållbart med hänsyn till hälsa, ekonomi och miljö. Undervisningen ska hjälpa eleven att utvecklas till en medmänniska som bryr sig om sin nästa och som växer till en aktiv medlem i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen i hem- och konsumentkunskap ska ge eleven färdigheter att leva tillsammans och kommunicera med andra. Undervisningen ska lyfta de olika perspektiven på hållbarhet gällande matkunskap, hem och konsumtion. Eleven ska få kännedom om den teknik som kan prägla vardagen i ett hem och om hur informations- och kommunikationsteknik kan användas i hushållet samt hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt.

Eleven ska utveckla förmåga att planera, organisera och utföra arbete samt ha kontroll över resurser. Uppdraget i hem- och konsumentkunskap är att stärka elevens färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Läroämnets uppdrag är att stöda elevens utveckling till en aktiv, ansvarsfull och företagsam medborgare. Undervisningen ska ha ett normmedvetet förhållningssätt och bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt lyfta värdet av mångfald.

Riktlinjer och arbetsupplägg för åk 7-9

Undervisningen i hem- och konsumentkunskap syftar till att eleven ska få kunskaper och praktiska färdigheter som behövs för att klara det dagliga livet. Huvudområden är matlagning, näring, matkultur, hållbar konsumtion, hem och miljö. De kulturella variationerna bör beaktas samt både nationella och åländska traditioner lyftas fram.

Lärmiljöerna ska vara mångsidiga och omfattar förutom den fysiska miljön även sociala situationer och sammanhang samt digitala miljöer. I undervisningen ska mångsidiga arbetsätt användas. Eleven uppmuntras att värdesätta, slutföra och utvärdera sitt arbete samt att arbeta långsiktigt. Undervisningen sker i en trygg miljö som präglas av hänsyn och respekt där eleven uppmuntras att lära sig av sina misstag.

Ämnets struktureras så att innehållet och svårighetsgraden stegvis avanceras med beaktande av elevens mognad och intresse. Tillräckligt med tid ska avsättas för övning av praktiska färdigheter och för tillämpning av teoretiska kunskaper. I undervisningen ska säkerhet och hygien beaktas. Funktionella metoder där eleven erbjuds fysisk aktivitet, delaktighet och interaktion uppmuntras i undervisningen. Med hjälp av hemuppgifter ska eleven få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen. Ett språkutvecklande

arbetssätt ska användas och digitala verktyg ska integreras i undervisningen på ett naturligt sätt. Eleven ska få utveckla en helhetsförståelse för sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet bland annat genom ämnesövergripande samarbete och samarbete med aktörer i samhället.

Centralt innehåll för åk 7–9

Metoder och arbetssätt

Undervisning ska ge eleven förståelse för metoder, hjälpmedel och arbetssätt kopplade till hem- och konsumentkunskap. Eleven ska utveckla förståelse för ämnesspecifika begrepp. Undervisningen ska träna elevens förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, söka aktuell information samt stöda förmågan att identifiera situationer och lösa problem relaterade till vardagen i hemmet.

- tidsdisponering
- livsmedelshygien och kökshygien
- säker användning av redskap och teknisk utrustning
- informationssökning

Matkunskap och matkultur

Undervisningen ska stöda utvecklingen av elevens matlagnings- och bakningsfärdigheter. Eleven ska ges möjlighet att planera, tillreda och pröva olika vardags- och festmåltider samt olika måltidssituationer. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter. Eleven ska få möjlighet att uppleva mat med alla sinnen och undervisningen ska lyfta måltidens centrala roll för gemenskap och välbefinnande.

- recept och instruktioner
- livsmedelskunskap, näringslära och näringsrekommendationer genom praktiska övningar
- nationell och internationell matkultur
- dukning, servering, vett & etikett

Att bo och leva tillsammans

Undervisningen ska stöda eleven att utveckla färdigheter som behövs i ett hushåll. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Innehållet ger eleven en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster. Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om, och ges möjligheter att reflektera över, jämställdhet, jämlikhet och arbets- samt ansvarsfördelning i hemmet. Undervisningen ska även ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om kulturella variationer och traditioner i olika hushåll.

- högtider och seder
- tvätt och rengöring samt olika rutiner och metoder för detta

- arbetsfördelningen i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv
- socialt samspel i hemmet

Konsumentkunskap och hållbar livsstil

Undervisningen ska stöda utvecklingen av elevens förståelse för olika perspektiv på hållbarhet i hem och samhälle samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Områden som tas upp är bland annat miljö, hälsa och ekonomi. Eleven ska ges möjlighet att reflektera kring etik inom livsmedelsproduktion och konsumtion. Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att agera ansvarsfullt i vardagen och inse konsekvenser av egna handlingar. Eleven ges möjlighet att reflektera kring reklamens och mediernas påverkan på konsumtionsvanor.

- sopsortering och matsvinnet i hushållet
- vardagsekonomi genom praktiska övningar
- miljömedvetenhet och miljömärkning
- källor för konsumentinformation
- begrepp som rör hushållsekonomi
- rättigheter och skyldigheter som konsument

Mål, kompetenser och kunskapskriterier för åk 7-9

I undervisningen i hem- och konsumentkunskap ska bedömningen vara handledande och sporrande. Bedömningen och återkopplingen ska vara mångsidig, konkret och utveckla elevens förmåga att lära sig. Genom formativa arbetsätt blir bedömningen en naturlig del av läroprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar läraren hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått kunskapskriterierna för lärokursen, även tidigare prestationer tas i beaktande. Slutsvitsordet bestäms så att läraren jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de kunskapskriterier som finns i läroplanen.

Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall eleven har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i kunskapskriterierna. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande. Följande bör beaktas:

- aktivitet och deltagande vid genomgångar och praktiskt arbete
- självständigt arbete enligt instruktioner
- samspel med andra
- ansvar för hemuppgifter, redskap och råvaror.

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens som anknyter till målet	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9 (utöver att eleven uppnår kriterierna för vitsordet 8 så krävs följande)
Utveckla elevens intresse för alla delområden inom läroämnet hem- och konsumentkunskap.	Eleven utvecklar intresse för olika delområden i läroämnet.	C, E		<i>Intresse utvärderas men används inte som grund för bedömning.</i>	
Synliggöra elevens lärandeprocess genom att låta eleven ställa upp mål för sitt lärande samt skapa möjlighet för självutvärdering och kamratrespons.	Eleven utvecklar förmåga att utvärdera sitt lärande.	B, C, E		<i>Självutvärdering och kamratrespons används inte som grund för bedömning.</i>	

Metoder och arbetsätt

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter.	Eleven utvecklar förmåga att planera tidsanvändning och arbetets gång.	C, E, G	Eleven kan med handledning och stöd arbeta utgående från enkla instruktioner.	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.	Eleven arbetar självständigt och ansvarsfullt och strävar aktivt efter att utveckla sina arbetsätt och kan motivera sin tidsanvändning och arbetsordning.
Handleda och uppmuntra eleven att välja och säkert använda ändamålsenliga material, redskap, apparater och digitala verktyg.	Eleven utvecklar förmåga att välja och säkert använda ändamålsenliga material och redskap.	C, D, H	Eleven kan med handledning välja och använda material och redskap på ett fungerande sätt.	Eleven kan självständigt välja och använda material, redskap och digitala verktyg på ett säkert sätt.	Eleven väljer och använder ändamålsenliga material, redskap och digitala verktyg och kan motivera sina val.
Handleda eleven att utveckla förmågan till samspel genom att lyssna, diskutera	Eleven utvecklar förmåga att lyssna samt diskutera och	B, C, E	Eleven kan delta i diskussioner om planering och arbetsfördelning.	Eleven lyssnar på olika synpunkter och uttrycker sina åsikter konstruktivt i gemensamma	Eleven tar hänsyn till olika synpunkter och kan motivera sina åsikter på ett konstruktivt sätt

och argumentera på ett konstruktivt sätt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.	argumentera på ett konstruktivt sätt.			planerings- och arbetssituationer.	och uppmuntra andra i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
Lära eleven att utveckla förståelse för ämnesspecifika begrepp samt läsa och tolka tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö.	Eleven utvecklar förståelse för ämnesspecifika begrepp, tecken och symboler.	A, B, C, E, H	Eleven känner till vissa hushållsrelaterade begrepp, tecken och symboler och kan med handledning tolka dem.	Eleven kan förklara hushållsrelaterade begrepp, tecken och symboler i samband med olika praktiska uppgifter.	Eleven tillämpar korrekta hushållsrelaterade begrepp, tecken och symboler på ett ändamålsenligt sätt.
Vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt och säkert och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns.	Eleven utvecklar förmåga att arbeta hygieniskt och säkert.	C, H	Eleven känner till principer för säkerhet och hygien.	Eleven arbetar enligt principer för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning.	Eleven har god förståelse för principerna för säkerhet och hygien och arbetar konsekvent enligt dessa. Eleven kan motivera arbete i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning.

Matkunskap och matkultur

Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att planera, utföra och färdigställa produkter inom matlagning och bakning samt stöda eleven att utveckla förståelse för hela arbetsprocessen.	Eleven utvecklar färdigheter och förståelse för arbetsprocessen inom matlagning och bakning.	A, C, E	Eleven kan med handledning färdigställa enkla produkter inom matlagning och bakning.	Eleven kan beskriva arbetsprocessen för matlagning och bakning och självständigt planera, utföra och färdigställa produkter.	Eleven har en god förståelse för arbetsprocessen och hjälper och stöder andra att planera, utföra och färdigställa produkter.
Uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik samt handleda eleven att beakta det under hela arbetsprocessen.	Eleven utvecklar kreativitet och känsla för estetik.	F, G	Eleven känner till att det estetiska har betydelse.	Eleven tar hänsyn till estetiska aspekter och visar kreativitet i arbetsprocessen.	Eleven strävar genomgående efter ett gott estetiskt resultat och kan motivera estetiska val gällande utförandet.
Handleda eleven att utveckla förståelse för sambandet mellan kost, hälsa och levnadsvanor.	Eleven utvecklar förståelse för betydelsen av näringslära och	C	Eleven känner till att det finns näringsrekommendationer.	Eleven kan beskriva sambandet mellan kost, hälsa och levnadsvanor.	Eleven kan reflektera kring näringslära och jämföra olika näringsrekommendationer.

	näringsrekommendationer.				
Att leva och bo tillsammans					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet.	Eleven utvecklar praktiska färdigheter som behövs i hushållet.	C, D, E, G, H	Eleven kan med handledning använda enkla arbetssätt i vissa uppgifter.	Eleven kan självständigt använda de arbetsmetoder som behandlats för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet.	Eleven kan använda ändamålsenliga arbetsmetoder och tillämpa sina praktiska färdigheter.
Handleda eleven att utveckla förståelse för jämställdhet i hemmet samt utveckla elevens förståelse för kulturella variationer, traditioner och värderingar.	Eleven utvecklar förståelse för jämställdhet i hemmet och för kulturella variationer, traditioner och värderingar.	C, E, F, H	Eleven förstår att det finns kulturella variationer och traditioner.	Eleven kan ge exempel på traditioner och värderingar i hemmet samt reflektera över hur de påverkar vardagen. Eleven visar förståelse för jämställdhet.	Eleven kan analysera kulturella variationer och traditioner. Eleven kan reflektera kring arbetsfördelningen i hemmet ur ett jämställdhetsperspektiv.
Konsumentkunskap och hållbar livsstil					
Undervisningsmål	Lärandemål	Kompetens	Kriterier för vitsordet 5 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 8 vid slutet av åk 9	Kriterier för vitsordet 10 vid slutet av åk 9
Handleda eleven att utveckla förståelse för olika perspektiv på hållbarhet i hem och samhälle och medvetandegöra eleven om kostnads- och miljömedvetna val i vardagen.	Eleven utvecklar förståelse för olika perspektiv på hållbarhet samt kostnads- och miljömedvetna val i vardagen.	C, E, G, H	Eleven kan med handledning sortera hushållsavfall och har en viss förståelse för kostnads- och miljömedvetna val i vardagen.	Eleven kan sortera hushållsavfall samt kan beskriva kostnads- och miljömedvetna val i vardagen utgående från olika perspektiv.	Eleven tillämpar förståelse för kostnads- och miljömedvetna val i praktiska uppgifter och kan reflektera kring val utgående från olika perspektiv på hållbarhet.
Handleda eleven att utveckla förståelse för och kunskap om rättigheter och skyldigheter som konsument samt utveckla elevens förståelse för begrepp som rör hushållsekonomi.	Eleven utvecklar förståelse för rättigheter och skyldigheter som konsument och för begrepp som rör	A, B, C, E, H	Eleven vet att konsumenter har rättigheter och skyldigheter och kan nämna några enkla begrepp som rör konsumtion.	Eleven känner till grundläggande rättigheter och skyldigheter för konsumenter och kan beskriva några begrepp som rör hushållsekonomi.	Eleven gör jämförelser mellan olika konsumtionsalternativ och resonerar kring konsekvenser för privatekonomi.

	hushållsekonomi.				
Uppmuntra eleven att söka och bedöma relevans och tillförlitlighet i hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda informationen som grund för sina val.	Eleven utvecklar förmåga att söka och bedöma hushållsrelaterad information.	A, C, D, E, H	Eleven kan med handledning hitta information i givna källor och kan delvis tolka förpackningars innehållsdeklaration.	Eleven kan hitta information ur olika källor och kan reflektera över informationens relevans och tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration.	Eleven jämför självständigt olika källors tillförlitlighet och kan göra motiverade val utgående från källkritiskt tänkande.